
Økonomiplan 2017-2020 med budsjett 2017

skogens ro gir liv og vekst

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING	2
2. PLANVERKET I RØMSKOG	3
3. RØMSKOG KOMMUNES HOVEDMÅL	4
4. ØKONOMIPLAN 2017-2020.....	6
4.1 SENTRALE FORUTSETNINGER.....	6
4.2 LOKALE FORUTSETNINGER - BÆREKRAFTIG ØKONOMI	9
4.3 SATSNINGSOMRÅDER	13
4.3.1 Befolkningsvekst og næringsutvikling.....	13
4.3.2 Folkehelse og frivillighet.....	15
4.3.3 Klima og energiltak.....	15
4.3.4 Digitalisering, utvikling og effektivisering av tjenester	16
4.3.5 Kompetanseheving og etisk bevissthet	16
4.4. INVESTERINGSBUDSJETT 2017-2020	17
5. BUDSJETT 2017	22
5.1 Inntektssystemet	22
5.2 Brukerbetalinger	22
5.3 Avdrag	22
5.4 Lønnsforutsetninger	23
6. TJENESTENE.....	23
7. KOSTRA-TALL	28
8. INTERKOMMUNALE LØSNINGER	31
9. INVESTERINGER 2017	31
10. AVSLUTNING.....	31
VEDLEGG	32

1. INNLEDNING

Rømskog er en stor kommune med få innbyggere. Vi har i mange år arbeidet for å øke folketallet, og har klart å holde det stabilt. I 2016 ble det for første gang på mange år bosatt flyktninger i Rømskog, en utfordring som er løst på en god måte. Kommunen får stadig nye oppgaver. Nye oppgaver som er kommet de siste årene, har vi måttet kjøpe tjenester til fra andre kommuner, så også med akutte døgnplasser for innbyggere med rusavhengighet og/eller psykiske lidelser som kommunen får ansvar for fra 1.1.17.

Gjennom kommunale investeringer bygges infrastruktur i lokalsamfunnet:

- Gang- og sykkelvei
- Nytt renseanlegg og avløpsnett
- Næringsbygg

Utbyggingen av bredbånd går ikke så fort som ønskelig, men utbygging i Trosterudområdet med statlig finansiering legges ut på anbud før jul.

Kommunens inntekter; rammeoverføringer fra staten, skatt og brukerbetaling er ikke i samme takt som kostnadsveksten for lønn og pensjonsutgifter. Derfor er det vedtatt innføring av eiendomsskatt fra 2017, et arbeid som pågår for fullt. Rømskog har noe økonomisk handlingsrom fordi vi har fondsreserver, men i en liten kommune skaper små svingninger i innbyggtall store utslag på inntektene, og nye brukerbehov gir store utslag på utgiftssiden. Rådmannen foreslår bruk av disposisjonsfond med kr 5 858 000 i 2017 for å dekke engangs driftsutgifter i 2017.

Den nye kommuneplanen viser retning for Rømskogs fremtid. Kommunestyret har vedtatt sammenslåing med Aurskog-Høland kommune, og søknad er sendt departementet. Stortinget skal behandle saken våren 2017, og ved positivt vedtak vil prosjektet starte opp til høsten. Vi er fortsatt avhengig av at interkommunale selskaper består, og at nabokommunene vil selge oss tjenester til en overkommelig pris. Den nye planstrategien vil angi at kommunen i planperioden bør utarbeide bl.a ny arealdel til kommuneplanen, strategi for IKT og digitalisering, arbeidsgiverstrategi og handlingsplan mot radikalering.

Økonomiplan 2017 - 2020 med budsjett og handlingsplan for 2017 har følgende satsningsområder:

- Næringsutvikling og befolkningsvekst
- Digitalisering
- Bærekraftig økonomi - utvikling og effektivisering
- Folkehelse og frivillighet
- Klima- og energiltak
- Kompetanseheving og etisk bevissthet

Rådmannen retter en stor takk til alle som har bidratt i budsjettprosessen, det ligger en stor forpliktelse hos ledere og medarbeidere i å nå målene som beskrives i økonomiplanen.

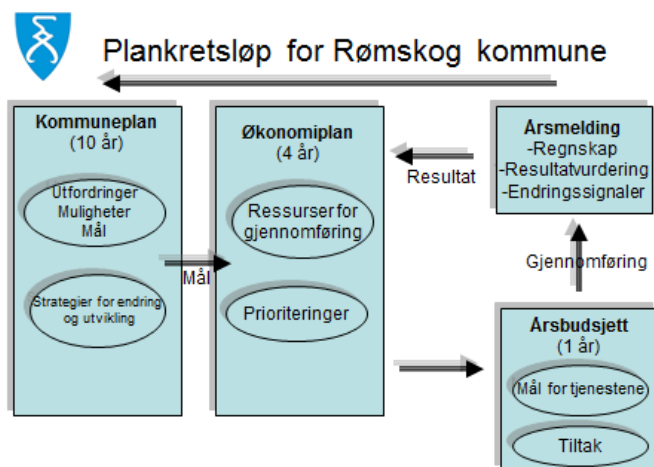
Rømskog, 15.11.16
Anne Kirsti Johnsen - rådmann

2. PLANVERKET I RØMSKOG

Kommuneplanlegging er et tverrsektorielt verktøy for utvikling av lokalsamfunnet, kommunens tjenester og arealdisponeringen. Faktorer som kan bidra til å fremme folkehelsen skal stå i fokus.

Kommunens planverk består av politiske dokument som legger langsiktige føringer og mål for Rømskogsamfunnet og kommunens virksomhet. Ny samfunnsdel til kommuneplan for Rømskog ble vedtatt i 2016, og angir mål og virkemidler som omsettes i konkrete oppgaver og tiltak. Arealdelen skal sluttbehandles i 2017.

Målet med økonomiplanen er strategi og langsiktig planlegging. Økonomiplanen skal angi de prioriteringer og verdivalg som skal styre kommunen som tjenesteprodusent, myndighetsutøver og samfunnsutvikler. Den skal følge opp de overordnede planene ved å gi oversikt over drift og investeringer den kommende 4-årsperioden, og fastsette hva som skal gjennomføres av tiltak for å oppnå de mål som er fastsatt. Økonomiplanen skal bidra til å realisere Rømskogs visjon og mål, og den fastsetter økonomiske rammer for årsbudsjett og tjenestenes handlingsplaner.

I henhold til § 6 i Forskrift om årsbudsjett skal det redegjøres for de grunnleggende prinsippene kommunen benytter ved fremstillingen av årsbudsjettet, herunder en beskrivelse av organiseringen av arbeidet.

Gjeldende økonomiplan ble vedtatt i desember 2015. Kommunestyrets økonomiplanvedtak utgjør basis for rådmannens forslag til budsjett for 2017.

I økonomiplan 2017-2020 og budsjett for 2017 legger rådmannen inn evt. vedtatte endringer i tjenestenes i forhold til foregående år. Disse endringene er en konsekvens av tidligere politiske vedtak, behovsendringer som må følges opp og en

tilpasning til økonomiske rammer som fremkommer i forslag til handlingsplan fra tjenestene (se vedlegg). Disse ble behandlet i utvalgene 3.11.16. Rådmannens budsjettforslag behandles i Brukerrådet 24.11.16 og i formannskapet 28.11.16. Innstillingen legges ut på høring og før endelig vedtak i kommunestyret 15.12.16.

Endringer som følger av Kommunestyrets vedtak er tatt inn med rød skrift.

I løpet av året er det to tertialrapporteringer som behandles av kommunestyret. Her gis en gjennomgang av ressursbruk, tjenesteproduksjon, økonomisk status og behovet for budsjettreguleringer.

3. RØMSKOG KOMMUNES HOVEDMÅL

Hovedprioriteter

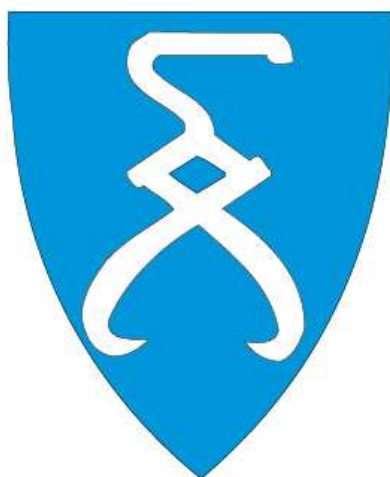
I den nye samfunnsdelen til kommuneplanen foreslås følgende overordnede mål for samfunnsutviklingen:

1. vi vil ha fornøyde innbyggere, og da snakker vi om alle grupper og lag av befolkningen
2. vi vil opprettholde vårt lokalsamfunn uavhengig av hvordan kommunen er organisert i framtida
3. vi vil utnytte potensialet for gode tjenester som ligger i at Rømskog er en liten og oversiktlig kommune

Mål:

- Moderat, sunn befolkningsvekst med balanse i befolknings sammensetning
- Ha boliger med minimalt økologisk fotavtrykk som retter seg mot forbruksbevisste unge voksne
- Flere lokale arbeidsplasser i privat sektor
- Mangel på infrastruktur skal ikke være et hinder for innflytting og næringsetablering
- Utvikle alternativ til individuell transport
- Videreutvikle tettstedet med flere møteplasser og økene aktivitetstilbud
- Senke terskelen for deltakelse i samfunnet
- Utjevne sosiale forskjeller i helse
- Utvikle boligtilbud som bidrar til bedre helse og mulighet for å bo hjemme lengre for eldre
- Opprettholde godt tjenestetilbud

ØKONOMIPLAN 2017 - 2020

RØMSKOG KOMMUNE

4. ØKONOMIPLAN 2017-2020

4.1 SENTRALE FORUTSETNINGER

Økonomiplan 2017-2020 bygger på forutsetningene i forslag til Statsbudsjett som ble lagt frem 6.10.16, og KS' prognosemodell. Innbyggertilskuddet er beregnet ut ifra 680 innbyggere. Opplegget viser at Rømskog får en vekst i frie inntekter på kr 0,9 %. Det er lavest i Østfold og langt under anslag for lønns- og prisveksten. Lønnsveksten er anslått til 2,4 % og KPI 2,2 i 2016.

	2017	2018	2019	2020
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	15 853	15 903	15 939	15 958
Utgiftsutjevningen	15 386	15 414	15 430	15 439
Overgangsordning - INGAR	901	-	-	-
Saker særskilt ford (inkl. helsestasjon skolehelse og arbavg)	310	310	310	310
Småkommunetilskudd	2 772	2 772	2 772	2 772
Ordinært skjønn inkl bortfall av dif.arb.avg.	100	-	-	-
Ekstra skjønn tildelt av KMD				
RNB 2012-2015, samt Dok8:135 S (2014-15)				
Sum rammetilsk uten inntektsutj	35 322	34 399	34 451	34 478
"Bykjetrekket"				
Netto inntektsutjevning	2 281	2 281	2 281	2 281
Sum rammetilskudd	37 603	36 680	36 732	36 759
Rammetilskudd - endring i %	0,9	-2,5	0,1	0,1
Skatt på formue og inntekt	16 315	16 315	16 315	16 315
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	53 900	53 000	53 000	53 100
Økt rammetilskudd	300			
Sum	54 100			

Budsjettvedtaket: Budsjett 2017: Økt rammetilskudd kr 300 000.

Innbyggertilskudd

Innbyggertilskudd blir først fordelt med et likt beløp per innbygger. Dette beløpet er 23 313 kroner i 2017. For Rømskog kommune utgjør dette: 23 313 kroner × 680 innbyggere = 15 853 000 kroner.

Utgiftsutjevning

Utgiftsbehovet er et anslag på hvor mye det vil koste for kommunene samlet å gi velferdstjenester til innbyggerne sine. Det er beregnet et utgiftsbehov for hver enkelt kommune ved hjelp av en behovsindeks.

Gjennom utgiftsutjevningen omfordes innbyggertilskuddet mellom kommunene ved hjelp av behovsindeksen. Midler omfordes fra kommuner med lavt beregnet utgiftsbehov til kommuner med høyt beregnet utgiftsbehov. Utgiftsutjevningen skal gi kompensasjon for forskjeller i utgiftsbehov som kommunene ikke kan påvirke selv.

Behovsindeksen forteller noe om hvor dyr en kommune er å drive i forhold til landsgjennomsnittet. Den samlede behovsindeksen er beregnet ved hjelp av et sett

kriterier og vekter som sier noe om hvorfor kommunenes utgifter varierer. Indeksen brukes videre til å beregne kommunens trekk eller tillegg i utgiftsutjevningen.

Inntektsgarantiordningen (INGAR)

Endringer i kriteriedata, befolkningsnedgang og systemendringer i inntektssystemet kan for enkeltkommuner føre til brå nedgang i rammetilskuddet fra et år til det neste. Inntektsgarantiordningen (INGAR) skal skjerme kommunene mot slike endringer.

Ordningen er utformet slik at ingen kommune skal ha en vekst i rammetilskuddet fra et år til det neste som er lavere enn 300 kroner under veksten på landsbasis, målt i kroner per innbygger. Ordningen finansieres ved et likt trekk per innbygger i alle landets kommuner. Endringer som omfattes av inntektsgarantiordningen er strukturelle endringer i inntektssystemet, innlemming av øremerkede tilskudd, endringer i befolkningstall og kriteriedata, og endringer i regionalpolitiske tilskudd.

Endringer i skjønnstilskuddet, veksttilskuddet og i skatteinntektene eller skatteutjevningen inngår ikke i beregningsgrunlaget for inntektsgarantiordningen.

Veksten i rammetilskuddet fra 2016 til 2017 er på landsbasis 729 kroner per innbygger. Dette innebærer at kommuner som har en vekst i rammetilskuddet som er lavere enn 329 kroner per innbygger, vil bli kompensert opp til denne vekstgrensen. Rømskog kommunes vekst i rammetilskuddet fra 2016 til 2017 er -997 kroner per innbygger, og kommunen får derfor 1 426 kroner per innbygger gjennom inntektsgarantiordningen. Alle kommuner er med på å finansiere inntektsgarantiordningen og blir trukket med et likt beløp per innbygger i innbyggertilskuddet. For 2017 er trekket på -101 kroner per innbygger.

Inntektsgarantitilskudd per innbygger	1 426 kr
Finansiering per innbygger	-101 kr
Inntektsgarantitilskudd, inkl. finansiering per innbygger	1 326 kr
Inntektsgarantitilskudd, inkl. finansiering totalt	1 326 kr × 680 innbyggere = 901 000 kr

Distriktstilskudd Sør-Norge

Distriktstilskudd Sør-Norge gis til kommuner i Sør-Norge med særskilte distriktsutfordringer. Distriktsindeksen måler graden av distriktsutfordringer i en kommune og består av ulike indikatorer som måler forskjeller i geografi, demografi, arbeidsmarked og levekår. Mer informasjon om det distriktpolitiske virkeområdet.

For å kvalifisere for distriktstilskudd Sør-Norge må kommunen ha hatt gjennomsnittlig skatteinntekt de siste tre årene som er lavere enn 120 prosent av landsgjennomsnittet, ha under 3 200 innbyggere eller en distriktsindeks på 46 eller lavere, og ikke motta distriktstilskudd Nord-Norge. Rømskogs distriktsindeks ligger i øverste sjikt, og er høyere enn f.eks Halden. Det kan synes underlig all den tid vi i alle andre sammenhenger regnes som en utkantkommune med dårlig veiforbindelse og manglende kollektivtransport. Til sammenlikning ligger Marker kommune 20 poeng lavere enn Rømskog. Kommunen har sendt inn klage til Kommunal- og moderniseringsdepartementet på denne rangeringen.

Distriktstilskuddet gis med én sats per kommune og én sats per innbygger

Distriktsindeks	Kommuner med 3 200 innbyggere eller mer		Kommuner med under 3 200 innbyggere
	Sats per kommune (1000 kr)	Sats per innbygger (kroner)	Sats per kommune (1000 kr)
0-35	1 201	1 087	5 543
36 – 38	961	870	4 990
39 – 41	721	652	4 435
42 – 44	480	435	3 881
45 – 46	240	218	3 326
Over 46	0	0	2 772

Det er varslet at det skal utbetales et regionstilskudd i 2017 til Aurskog-Høland og Rømskog kommune pga vedtak om kommunesammenslåingen. Det vil være på til sammen ca kr 3 mill. Midlene til den nye kommunen kr 40 mill utbetales i 2020.

Skatt

Skatteinntektene er for Rømskog kommune anslått til 18 488 000 kroner i 2017, inkludert inntektsutjevning. Siden man ikke kjenner de endelige skatteinntektene for 2017 før i januar 2018, er det gjort et anslag på hvor store skatteinntektene for 2017 vil være. I anslaget er det tatt utgangspunkt i nivået på skatteinntektene i 2015. Skatteanslaget for 2017 er framskrevet i tråd med veksten i det samlede skatteanslaget. Det betyr at det blir forutsatt en lik skattevekst per innbygger, med fordeling som i 2015.

Etter hvert som skattetalene foreligger omfordeles skatteinntekter mellom kommunene, for å utjevne forskjeller i skatteinntekter mellom kommunene.

Skatteanslaget er friskt, med tanke på at 2016 har vært et ekstraordinært ifht skatteinngangen. Rømskog har både for august og september ligget over

landsgjennomsnittet. Rådmannen er optimist og ser ingen grunn til å overprøve regjeringens anslag.

Eiendomsskatt

Det er vedtatt innføring av eiendomsskatt fra 2017. Arbeidet er krevende, og det er anslått at det i innføringsåret vil gi en nettoinntekt på kr 500 000. Det er lagt inn en økning i eiendomsskatten i økonomiplanperioden.

Integreringstilskudd

Det er beregnet integreringstilskudd for 14 flyktninger bosatt i 2016. Tilskuddet er fordelt til tjenestene som inntekt i tråd med tjenestenes utgifter. Det er bosettingstallene for 2016 som er lagt til grunn med 14 flyktninger. Det er vedtatt bosetting av 10 flyktninger i 2017, men budsjettet for dette legges ikke frem før i 1.tertial rapport 2017.

	Bosettingsår	
		kr 184 000 (voksne)*
Integreringstilskudd	År 1 (2016)	kr 184 000 (barn)*
		kr 234 000 (enslige voksne)
		kr 184 000 (enslige mindreårige)
	År 2 (2015)	kr 220 000
	År 3 (2014)	kr 160 000
	År 4 (2013)	kr 83 400
	År 5 (2012)	kr 70 000
Barnehagetilskudd		kr 24 500 (engangstilskudd)
Eldretilskudd		kr 162 000 (engangstilskudd)

Ressurskrevende tjenester

Innslagspunktet for ressurskrevende tjenester er foreslått økt, noe som innebærer at kommunens utgifter øker. Tilskuddet er lagt til helse- og omsorg hvor utgiften er.

4.2 LOKALE FORUTSETNINGER - BÆREKRAFTIG ØKONOMI

På Kommunebarometeret for økonomi ble Rømskog i 2016 rangert som nr 31 av landets kommuner når det gjelder økonomi. Økonomitallene er solide. Korrigert netto driftsresultat over tid er meget bra. Gjeldsgraden er lav sammenlignet med andre. Dette vil endre seg når de store investeringene som utbygging av avløpsnettet iverksettes. Mesteparten av fondsreservene er foreslått brukt til investeringer. I tillegg foreslås bruk av kr 5,8 mill fra fond til driftsutgifter i 2017.

Økonomiplanen som legges frem er i balanse, og er lagt i faste 2016-priser. Fraværet av lønns- og priskompensasjon innebærer at om alt annet likt, så reduseres handlingsrom og kjøpekraft hvert år. De fleste kommuner opplever dilemmaet mellom krav til økte velferdstjenester og begrensede midler. Kommunen har i 2016 brukt ulike strategier for å balansere inntekter og utgifter:

- Strukturelle tiltak
- Strengere prioritering av tjenester
- Redusert bemanning

Tjenestene har foretatt prioriteringer og behovsvurderinger innenfor strammere budsjetter. Det er arbeidet frem løsninger og effektiviseringsforslag som kan finansiere lønns- og prisstigningen og nye behov.

I tillegg til lønns- og pensjonsreserven, er det avsatt kr 150 000 til formannskapetets disposisjon hvert år i perioden. Det betyr at det er et svært stramt budsjett i forhold til at det ikke er tatt høyde for større uforutsette driftsbehov.

Bruk av aksjeutbytte i driftsregnskapet

Kommunen mottok ikke utbytte fra Østfold Energi AS i 2016, men vi mottok helt uventet kr 2,6 mill i utbytte fra Normeka AS. Signalene fra Østfold Energi AS vedr. fremtidig utbytte er forsiktige, og rådmannen budsjetterer for økonomiplanperioden et aksjeutbytte på 0,5 mill pr år.

Pensjonsutgifter

Rømskog kommune er medeier i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og er derigjennom tilsluttet

- Felles kommunal pensjonsordning (ansatte unntatt lærere og sykepleiere)
- Pensjonsordningen for sykepleiere

Kommunen har også pensjonsforpliktelser i Statens Pensjonskasse (SPK) gjennom -Pensjonsordningen for lærerne.

Disse premiene er den utgiftsart som har vokst sterkest de senere år.

Kommunestyret bevilger ikke direkte midler til disse premiene, de belastes som et prosentvis påslag på avtalt lønn, og dekkes inn innenfor den enkelte virksomhets ramme. Økningen kompenseres ikke særskilt i regjeringens økonomiske opplegg for kommunene. Det betales arbeidsgiveravgift av pensjonspremiene.

For private pensjonskasser som KLP, fastsetter KMD (Kommunal- og moderniseringsdepartementet) forutsetningene for beregning av størrelsen på den pensjonspremien som kommunen skal betale inn. I tillegg må selskapene selv legge inn forutsetninger om administrasjonskostnader, lønnsvekst og avkastningen på

forvaltede pensjonsmidler. For Statens Pensjonskasse gjelder egne regler. Pensjonspremien skal dekke løpende pensjonsutbetalinger, men også bygge opp en premiereserve som er tilstrekkelig til å dekke alle framtidige pensjonsutbetalinger. For økonomiplanperioden anslås netto pensjonsutgiftene å ligge på 14 % for Rømskog kommune. Dette er i tråd med KLPs anbefaling.

Premieavvik pensjon

Premieavviket er differansen mellom pensjonspremien som betales inn og årets regnskapsmessige beregnede netto pensjonskostnad. Resultateffekten av tidligere års premieavvik som skal amortiseres dvs tidligere års Rømskog har frem til 2014 amortisert premieavviket kun over 1 år og har således ikke opparbeidet seg stor regnskapsmessig gjeld. Det samme kan sies om et fåtall andre kommuner i Norge. Kommunestyret vedtok i 2014 at amortiseringstiden skal være syv år. I budsjettforslaget er amortiseringen av tidligere års premieavvik foreslått finansiert ved bruk av kommunens premiefond i økonomiplanperioden med kr 408 000 pr år.

Finansposter - renter og lån

Som låntaker med renteutgifter og innskyter av plasseringer i bank som gir renteinntekter, er Rømskog kommune påvirket av endringene i rentemarkedet. Det er lagt til grunn en rentebuffer på 0,5 % på alle lån i perioden. Dette er basert på anslagene fra Norges Bank, utviklingen i pengemarkedsrenten og signalene i Statsbudsjettet. Nåværende rentenivå er spesielt lavt, sett i et lengre tidsperspektiv. Selv om det er en politisk målsetning at rentenivået fortsatt skal være lavt, må det over tid forventes et høyere rentenivå. Kommunen kan betjene gjeldsforpliktelsene, men et høyere gjeldsnivå fører til at en større del av inntektene blir bundet opp i renter og avdrag istedenfor å bli nyttet til direkte tjenesteyting for innbyggerne. Kommunen er sårbar fordi et fortsatt lavt rentenivå er nødvendig for å opprettholde den økonomiske handlefriheten. Rådmannen anbefaler at bankavtalen legges ut på anbud i løpet av økonomiplanperioden.

Rømskog kommune har i dag en andel av fastrente på 26 %, en liten reduksjon fra 30.04.16. Vi har et mål om at andelen fastrentelån skal være ca 25 %.

Låneportefølje	Restgjeld	Sammen- setning (%)	Snitt- kredittid (år)	Snittrente- binding (år)	Snittrente
Flytende rente	15 658 411	74 %	25,02	0,09	1,69 %
Fast rente	5 533 236	26 %	27,62	2,52	2,36 %
TOTALT	21 191 647	100 %	25,63	0,73	1,87 %

Pr 31.12.15 utgjorde langsiktig gjeld (ekskl. pensjonsforpliktelser) kr 20,1 mill.

Lånegjeld pr 31.12.15 var kr 29 938 pr innbygger, en nedgang fra 2014 selv om innbyggertallet gikk noe ned. Det er i 2016 tatt opp lån på kr 6 925 000 til gang- og sykkelvei og nytt rensaneanlegg. I perioden 2017 - 2020 er det foreslått låneopptak med litt i overkant av kr 28 mill til finansiering av investeringer, det innebærer betydelig økning av utgifter til avdrag og renter.

Det er budsjettert med kr 1 806 000 i avdrag i 2017, og beløpet øker med kr 100 000 pr år i perioden.

Kommunens garantiansvar gjelder garanti for lån som ble tatt opp av Rømskog Næringssselskap AS ved etableringen av Normeka AS.

Kommunens garantiansvar i kr	2017	2018	2019	2020
Rømskog næringssselskap AS	4 380 572	3 861 117	3 328 954	2 783 555

Budsjettvedtaket:

Administrasjonen bes reforhandle kommunens lån. Eventuell besparelse legges frem som egen sak våren 2017.

Refusjon merverdiavgift

Kommunen får refundert merverdiavgift på de fleste kjøp av varer og tjenester. Denne er budsjettert med likt beløp på utgift og inntektssiden. Mva-refusjon for investeringer føres som inntekt på finanskapittelet. Det gis ikke momskompensasjon på VAR-området, ei heller på investeringer som gjelder bygg som skal leies ut til andre enn vanskeligstilte.

Avskrivninger

Avskrivninger skal uttrykke verdiforringelsen av bygninger, anlegg og varige driftsmidler. I budsjett og regnskap avskrives investeringen året etter at de er regnskapsført. Avskrivningene påvirker ikke balansen i budsjettet.

Disposisjonsfond

Kommunens disposisjonsfond pr 31.12.15 var kr 22 475 000. I budsjett for 2016 er det avsatt til fond kr 740 000, og disponert kr 1,9 mill til investeringer, i tillegg er det gjennom året vedtatt bruk av 9,3 mill til næringsbygg i 2016, hvorav kr 7,3 mill er økt aksjekapital i Rømskog Næringssselskap AS, og kr 2 mill utlån til selskapet, samt kr 400 000 til ombygging skjermet enhet, kr 250 000 til skaterampe og kr 366 000 til veiskilt. Det vil si totalt kr 11 476 000 brukt av disposisjonsfondet.

I økonomiplanperioden er det foreslått disponert kr 3 990 000 til investeringer, kr 1 632 000 til amortisering av tidligere års premieavvik pensjon og kr 5 450 000 til drift. Det er budsjettert med avsetning til disposisjonsfond kr 1 278 000 i

økonomiplanperioden. Om regnskapet for 2016 viser at det kan settes av midler på fondet som budsjettert, vil fondet ved inngangen til 2017 være på kr 10 999 000 og kr 797 000 ved utgangen av 2020. Det er bekymringsfullt, men i tråd med politiske vedtak. Fondsreserven er lav, og burde økes med tanke på uforutsette hendelser og for å spare til investeringer for å redusere lånekostnadene.

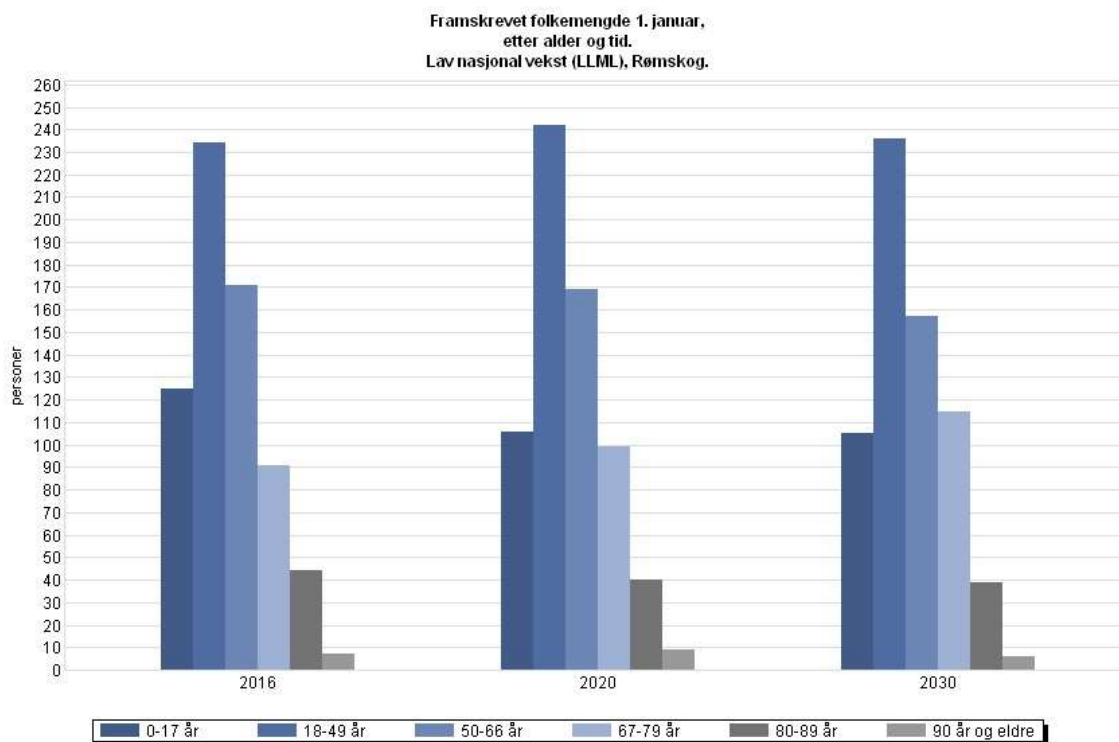
4.3 SATSNINGSOMRÅDER

Kommunestyret har vedtatt sammenslåing med Aurskog-Høland kommune, og søknaden skal behandles av Stortinget til våren. Hvis sammenslåingen blir en realitet vil det i 2017 bli opprettet en fellesnemnd som skal styre prosessen, og det vil rett over jul bli lyst ut en stilling som prosjektleder. Rømskogs politikere, ledere, medarbeidere, tillitsvalgte og verneombud vil bli involvert i arbeidet med sammenslåingen, og det er må beregnes frikjøp for å delta i arbeidet som må finansieres av tilskuddsmidlene staten bevilger til kommuner som slås sammen.

Rømskog kjøper i dag en lang rekke tjenester fra Aurskog-Høland og Marker kommuner, og fra interkommunale selskaper (IKS) i Indre Østfold. Aurskog-Høland kommune har signalisert at det vil bli en ny forhandling ifht avtalene vi har med dem, og det er sannsynlig at Marker vil gjøre det sammen. Det må i denne sammenheng vurderes om det er flere avtaler om kjøp av tjenester som bør inngå i den nordlige retningen i stedet for sørover.

4.3.1 Befolkningsvekst og næringsutvikling

Rømskog kommune har over lengre tid hatt et stabilt antall innbyggere og arbeidsplasser. Det er ønskelig med en moderat, sunn vekst i befolkningen med balanse i sammensetningen for å kunne opprettholde tjenestetilbudet.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

De ulike befolkningsframskrivingene viser at Rømskogs folketall vil kunne øke noe, og at befolkningen aldres. Framskrivning av dagens barnetall viser at antallet ungdomsskoleelever kan forventes å synke i økonomiplanperioden.

Det er bosatt 14 flyktninger(3 familier) i 2016. Det har lyktes å skaffe utleiebolig til alle. Kommunen har vedtatt å bosette 10 flyktninger i 2017, og rådmannen mener forholdene ligger godt til rette for det hvis det er familier.

Næringsarbeidet har høy prioritet, og mange aktører samarbeider med kommunen om næringsutvikling. Ordføreren har et spesielt ansvar for næringsutvikling. Prosjektet Regionalpark Haldenkanalen skal være kommunens pådriver for næringsutvikling, stedsutvikling, bosetting og reiseliv i perioden. Prosjektet er et samarbeid mellom Akershus Fylkeskommune, Østfold Fylkeskommune, Aurskog-Høland, Halden, Aremark, Marker og Rømskog kommuner. Rømskogs bidrag til er budsjettert med kr 150 000 pr år. Kommunen har næringsfond for utlån og støtte til nyetablerere, og nyetablerere tilbys rådgivning og kurs.

Kommunen har avsatt midler til utbyggingen av fiber, men har foreløpig ikke lyktes i å få leverandører til å bygge ut for minst 90 % av husstandene. Det er avsatt et kommunalt anleggsbidrag på kr 750 000 i 2017. I 2017 vil det med statlige midler bli bygget ut bredbånd i Trosterudområdet, forutsatt at anbudene ligger innenfor de kr 500 000 som er bevilget fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom).

4.3.2 Folkehelse og frivillighet

Folkehelse og forebygging er sentralt i kommunens planlegging og utvikling av tjenestene. Frivillige lag og foreningers innsats for kultur og fysisk aktivitet er svært viktige bidrag til folkehelsen. Kommunen har i 2016 forlenget sin partnerskapsavtale med Østfoldhelsas Partnerskap for folkehelse. Rømskog Frivilligsentral og Rømskog Frisklivssentral er fortsatt viktige arenaer i folkehelsearbeidet. Tiltakene i Plan for folkehelse og frivillighet, Ruspolitisk handlingsplan og Handlingsplan mot vold i nære relasjoner skal følges opp i planperioden. Handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme vil bli lagt frem til politisk behandling i 2017.

Kommunen har inngått avtale med Aurskog-Høland kommune om kjøp av kommunale akutte døgnplasser (KAD-plasser) fra 2018, frem til da har vi avtale med Indre Østfold Medisinske Kompetansesenter IKS i Askim. I tråd med Kommunestyrets vedtak er det lagt inn et engangsbeløp på kr 2 mill i 2017 og driftskostnader i 2018 på kr 200 000, deretter årlige driftskostnader på kr 450 000 fra 2019. Det er lagt inn kr 100 000 til kjøp av KAD-plasser psykisk helse og rus i 2017. Fra 2018 forutsettes at tilbudet kan gis i Helsehuset på Bjørkelangen.

4.3.3 Klima og energitiltak

Kommunens ledelse har et særskilt ansvar for at kommunens miljøvernansvar ivaretas. Innkjøp, avfall, transport og energi er satsningsområder. Fra 2016 har kommunens husholdninger gjennom renovasjonsordningen Romerike Avfallsforedling IKS (ROAF) sortering og gjenvinning av papp og papir, glass og metall, matavfall samt at plast sorteres ut fra restavfallet. Redusert forbruk av papir, vann og energi må innarbeides i tjenestene. Kommunen har kun ett Miljøfyrtårn, men det bør bli flere i løpet av økonomiplanperioden.

Ny Hovedplan for vann og avløp er vedtatt, og vil innebære investering i eksisterende og nytt avløpsnett, samt tiltak i spredt avløp som kan bedre miljøet.

Kommunen har bidratt til ryddingen av Kulturstien langs Tukuelva. Sammen med ca 700 meter ny gang- og sykkelvei til Eidet, er dette to viktige tiltak for bedre klima og miljø i Rømskog. I tillegg er det gode tiltak for bedre folkehelse ved at flere kan gå trygt.

Bytting av oljefyren til biofyring, er også et viktig klima- og miljøtiltak for kommunen.

4.3.4 Digitalisering, utvikling og effektivisering av tjenester

Vi er hele tiden på jakt etter forbedringsmuligheter og utvikling av tjenestene. Frem til 1.5.17 har vi IKT-avdeling sammen med Marker og Aremark, da går Aremark ut av samarbeidet. Marker og Rømskog kartlegger mulighetene for nye løsninger, og fremtidige IKT-kostnadene er usikre. Det er mye som tyder på at nye løsninger blir mer kostbare enn i dag. Vi er ikke langt fremme når det gjelder digitalisering, og det er behov for å lage en plan for dette. Det arbeides for å få elektroniske søknadsskjema og at brev fra kommunen kan sendes digitalt til innbyggernes digitale postkasser. Det nye sykesignalet gir helse- og omsorgstjenestene nye muligheter ifht oppfølging og tjenester til hjemmeboende. Tjenesten dreies fra institusjonsbaserte til hjemmebaserte tjenester med fokus på hverdagsrehabilitering, slik at flest mulig kan bo lengst mulig i eget hjem. I planperioden skal det implementeres flere tiltak fra helse- og omsorgstjenestens strategi «Borte bra, men hjemme best».

Det er i 2016 gjennomført følgende innsparingstiltak:

Sentraladministrasjonen 0,3 stilling

Helse og omsorg 1 lærling

Oppvekst 0,2 stilling fra 1.1.17

Utvikling 1,0 vakant vaktmesterstilling deler av året

Kultur 0,2 stilling fra 1.1.17

Redusert vikarbruk i alle tjenester

Kommunens sentraladministrasjon har verken juridisk avdeling, personalavdeling eller økonomiavdeling, kun servicekontor, lønn- og regnskapskontor og lokal IKT-support. Når en i tillegg vet at det kommunen kun har 13 ansatte som arbeider fulltid, vurderes det ikke som forsvarlig å redusere kommunens ressursbruk til ledelse og administrasjon ytterligere. I 2018 og 2020 skal det gjennomføres Innbyggerundersøkelser.

4.3.5 Kompetanseheving og etisk bevissthet

Kommunen har lav turn-over og et lavt sykefravær. Alle fagstillinger i barnehage, skole og helse og omsorg er besatt. Det er en prioritert oppgave fortsatt å utvikle medarbeiderne og legge til rette for et godt arbeidsmiljø slik at sykefraværet holder seg under 7 %.

Det ble utarbeidet kompetanseplan for Rømskog kommune i 2015 som revideres årlig for å møte utfordringene som møter oss i årene fremover. Det er viktig å være skodd for fremtiden. Forslag til ny arbeidsgiverstrategi vil bli lagt frem til politisk behandling i 2017.

Det er avsatt kr 200 000 til kompetansehevende tiltak pr år i planperioden. Rømskog har fra 2015 deltatt i den statlige satsningen på økt kompetanse innen Universell utforming.

Rømskog har pleid å ha to lærlingeplasser. Målet på landsbasis er to pr 1000 innbygger. Av ulike grunner, bl.a som ett ledd i innsparingen har vi ikke lærlinger i 2016. Det er ikke foreslått lærlinger i økonomiplanperioden.

Det skal gjennomføres medarbeiderundersøkelser i 2017 og 2019. Kommunens etiske retningslinjer, IKT-rutiner og varslingsrutiner skal gjennomgå i alle personalgrupper minst en gang pr år. Prosjektet Hjertevekst videreføres i barnehagen. Skolen har startet opp med programmet «Zippys venner». Alle folkevalgte og ledere skal registrere sine styreverv i styrevervregisteret.

Budsjettskjema 1B Drift

Nettorammer	2017	2018	2019	2020	end2016	2016	2017ØP	Regnskap 2015
Sentrale styringsorganer	8 184	7 654	7 679	7 649	7 228	7 228	7 406	7 829
Oppvekst	13 497	13 663	14 193	14 381	14 698	14 602	14 102	13 722
Helse- og omsorg	18 563	18 662	18 662	18 662	18 813	17 873	20 123	17 989
Barnevern	677	677	677	677	677	677	677	968
NAV	1 936	1 936	1 936	1 936	1 836	1 936	1 936	1 707
Utvikling	6 465	6 315	6 315	6 315	7 236	7 236	6 492	6 769
Kirke og kultur	2 855	2 793	2 793	2 793	2 951	2 831	2 931	2 784
Sum nettorammer	52 177	51 700	52 255	52 413	53 439	52 483	53 667	51 767
Bruk av fond	6 453	443	408	408	775	775	2 025	1 131
Sum	58 630	52 143	52 663	52 821	54 214	53 258	55 692	52 898

(tall i hele 1000)

Budsjettvedtaket: Budsjett 2017:

Å tilby lærlingeplasser er et samfunnsansvar. Rømskog kommune tilbyr én lærlingeplass i helse- og omsorgsfaget høsten 2017-våren 2019. Inndekning lærlingeplass kr 70 000.

For at SFO skal kunne ta i bruk 3.etg i sine lokaler, økes driftsbudsjettet med kr 100 000 til sikring av bygget med utvendig brannstige og sikring av innvendig trapp. Kostnaden dekkes inn med økt rammetilskudd.

Ungdomsklubben har i sin uttalelse til budsjett for 2017 gitt uttrykk for behov for innkjøp av noe nytt utstyr. Driftsbudsjettet økes med kr 50 000. Kostnaden dekkes inn med økt rammetilskudd. Kjøp av renholdsmaskiner med kr 50 000. Dette gir:

Økt ramme helse og omsorg : kr 70 000

Økt ramme kultur : kr 50 000

Økt ramme Utvikling : kr 150 000

4.4 INVESTERINGSBUDSJETT 2017-2020

Investeringsnivået er foreslått til kr 36,7 mill herav Startlån for videre utlån kr 2,8 Mill og 0,6 mill i egenkapitalinnskudd pensjon i planperioden.

81 % av investeringene er lånefinansiert. Alle investeringer er iberegnet prosjektering og prosjektledelse.

Størrelsen på låneopptak må vurderes i forhold til forventet høyere rentenivå, og behovet for bedre kommunal infrastruktur må veies opp mot hensynet til økonomisk balanse på lenger sikt. Det frarådes at investeringsnivået økes utover det foreslåtte. Ytterligere økning av gjeld, kapitalkostnader og eventuelle driftskonsekvenser av utvidet tjenestetilbud vil redusere det fremtidige handlingsrommet.

I tillegg kommer egenkapital innskudd til KLP samt avdrag på Startlån. Disse utgiftene dekkes ved bruk av fond og innbetalte avdrag fra låntakerne.

Det anbefales låneopptak for videreformidling av Startlån med kr 500 000 hvert år i perioden. Det foreslåtte investeringsbudsjettet innebærer bruk av stort sett hele kommunens disposisjonsfond.

Budsjettskjema 2B Investeringsbudsjett

Investeringer	2017	2018	2019	2020	SUM	Finansiering			
						Lån	MVA	Tilskudd	Fond
Egenkap.innskudd pensjon	160	160	160	160	640				640
Universell utforming skolen	1 000				1000		200		800
Gang- og sykkelvei til Eidet	8 500				8 500	6 500	1 700	300	
Biofyring	1 813				1 813	1 300	363	150	
Renseanlegg	7 500				7 500	7 500	0		
Kloakkledningsnett	2 510	2 410	3 000	3 300	11 220	11 220	0		
Toalettbygg Kirkesand	150				150		30		120 Bundet fond
Ballbinge Vestsida	500				500	400	100		
Næringsbygg	2 550				2 550				2 550
Veilys				500	500		100		400
Startlån	713	713	713	713	2 852	2 852			
Sum	25 396	3283	3 873	4 573	36 725	29 772	2 493	450	4 510

(tall i hele 1000)

Universell utforming skolen

Skolen mangler universell utforming. Kommunen har liten kompetanse på området, men gjennom deltakelse i Kommunal- og moderniseringsdepartementets prosjekt Universell utforming K2 er kompetansen økt. Det er i 2016 påbegynt et forprosjekt for oppgradering av skolebygget ifht universell utforming.

Gang- og sykkelvei til Eidet

Gang- og sykkelveien til Eidet skal være ferdigstilt 30.6.17. Det vil gi økt trafikksikkerhet for mange trafikanter, noe som bidrar til økt folkehelse og bedre klima.

Biofyring

I tråd med klima- og energiplanen og statlig pålegg skal oljefyren byttes ut med energivennlig oppvarming med overvåking og digital styring. Tiltaket er prosjektert og gjennomføres i 2017.

Kloakkledningsnett og renseanlegg

Det er vedtatt hovedplan for vann, avløp og miljø 2015 - 2027, og kommunens nye renseanlegg skal være ferdig i 2017. De påfølgende årene vil ledningsnettet bli utbygget for 63 nye abonnenter. Tiltaket finansieres ved selvkostfinansiert låneopptak.

Toalettbygg Kirkesand

Det er bevilget statlige midler til tiltaket.

Ballbinge Vestsida

Tiltaket er foreslått i delplan for kultur og friluftsliv, og det er foreslått ny plassering ved det gamle samvirkelaget (X-teams lakkeringsverkted) som det må sendes nabovarsel om.

Næringsbygg

Det er vedtatt å øke aksjekapitalen til Rømskog Næringssselskap AS med beløpet for å kunne realisere byggingen av lokaler for dagligvareforretning.

Budsjettvedtaket: ØKONOMIPLAN 2017-2020

Det budsjetteres med salg av kommunens skog med kr 2 mill og nettobeløpet avsettes til ubundet investeringsfond.

Det bygges ut veilys i perioden 2017-2020 med kr 500 000 i følgende rekkefølge:

Sørover fra Hellnefeltet til Krokenfeltet

Bøsand til kirken

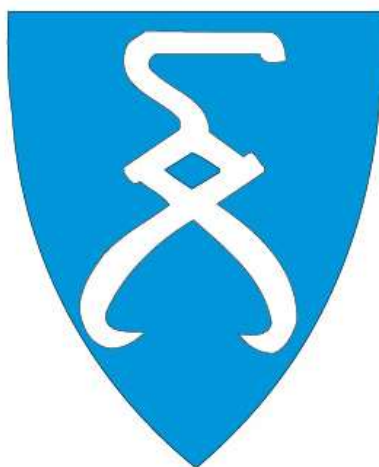
Skjønhaug til Ramberg

Klubbetjern

Skjønhaug til Sundsrud

Tiltaket finansieres ved bruk av investeringsfond.

HANDLINGSPLAN OG BUDSJETT 2017

RØMSKOG KOMMUNE

5. BUDSJETT 2017

5.1 Inntektssystemet

Budsjett og handlingsplaner for 2017 bygger på forutsetningene i forslag til Statsbudsjett og KS' prognosemodell som vist i økonomiplanen.

5.2 Brukerbetalinger

Prisene på de fleste kommunale tjenester i 2017 er foreslått økt med 3 %, inntektene er lagt inn i budsjettet (se vedlegg).

For de av kommunens tjenester hvor brukerbetalning er regulert, nyttes selvkost som den øvre grense for brukerbetalning. Områdene reguleringsplaner, oppmåling og byggesaksbehandling har så liten og variabel aktivitet at det vil være urealistisk å ha det til selvkost i 2017. For selvkostområdene må kommunen foreta en etterkalkulasjon (selvkostregnskap) av kostnadene innenfor de aktuelle tjenestene for å kontrollere at ikke inntektene overstiger kommunens selvkost. Eventuelle overskudd eller underskudd etter selvkost avregnes mot bundne selvkostfold. De statlige retningslinjene krever at gebyrinntektene justeres innenfor en 3-5 års periode slik at selvkostregnskapet balanserer. Selvkostfondenes funksjon er å håndtere svingninger i inntekter og utgifter slik at gebyrene kan holdes stabile. Endringer i rentenivå, investeringstakt og prisøkning påvirker beregningene slik at gebyrgrunlaget må ajourføres.

Budsjettvedtaket: BUDSJETT 2017:

Prisene på kommunal tjenester hvor brukerbetalning er regulert, nyttes selvkost som øvre grense for brukerbetalning. For 2017 reguleres prisene med 10 %. Det gjelder imidlertid ikke reguleringsplaner, oppmåling og byggesaksbehandling. Øvrige prisbelagte tjenester reguleres med 3 % i samsvar med vedlagte prisliste og statens reguleringer.

5.3 Avdrag

I budsjettet for 2017 budsjetteres det med avdrag på kr 1 800 000 på kommunens lån. Dette er høyere enn minstekravet. Kommunen skal foreta en beregning av minste tillatte avdrag, jfr. kommunelovens § 50 nr. 7 der det heter i pkt. a: Kommunens og fylkeskommunens samlede lånegjeld etter nr. 1 og nr. 2, skal avdras med like årlige avdrag. Gjenstående løpetid for kommunens eller fylkeskommunens samlede gjeldsbyrde kan ikke overstige den veide levetiden for kommunens eller fylkeskommunens anleggsmidler ved siste årsskifte.

ALTERNATIV1 : beregne minste tillatte avdrag på lån etter en forenklet formel. Avskrivningene beregnes som sum langsiktig gjeld dividert på sum anleggsmidler (jfr KL § 50 nr 1 og 2) multiplisert med årets avskrivninger i driftsregnskapet. Denne

forenklede formelen gir et minstekrav til avdrag som tilsvarer avskrivninger (kapitalslitet) på lånefinansierte anleggsmidler. Beregningen av minste tillatte avdrag skal baseres på siste års avlagte regnskap dvs. i 2015. Forutsetningene er kr 18 599 420 i investeringsgjeld (startlån er da trukket ut)/anleggsmidler til en gjenværende gjennomsnittlig levetid på 30,5 år og kr 1 148 158 i betalte avdrag i 2015. Da blir minimums avdrag etter vekting for 2017 kr 609 275. Det er budsjettert med kr 1,8 mill i avdrag i 2017.

5.4 Lønnsforutsetninger

I budsjettet for 2017 er det avsatt en pott til beregnet lønnsvekst og økte sosiale utgifter på 4 %.

5.5 Bruk av fond i drift

Det er lagt inn bruk av bundne fond med kr 595 000 og fra disposisjonsfond kr 5 858 000 til følgende engangstiltak:

Medfinansiering Helsehuset på Bjørkelangen	kr 2 000 000
Bredbåndsutbygging	kr 1 250 000
Bagatellmessig støtte butikkdriver	kr 1 700 000
Tilskudd allaktivitetshus	kr 1 000 000
Kompetansetiltak og Kulturminneplan	kr 95 000
Amortisering tidl. års premieavvik	kr 408 000
Økt ramme helse og omsorg	kr 70 000
Økt ramme kultur	kr 50 000
Økt ramme Utvikling	kr 150 000
Sum	kr 6 723 000

6. TJENESTENE

De fleste kommuner opplever dilemmaet mellom krav til økte velferdstjenester og begrensede midler. Kommunen har de siste fire årene brukt ulike strategier for å balansere inntekter og utgifter:

- Strukturelle tiltak
- Strengere prioritering av tjenester

Tjenestene har foretatt prioriteringer og behovsvurderinger innenfor strammere budsjetter. Det er arbeidet frem løsninger og effektiviseringsforslag som kan finansiere nye behov, lønns- og prisstigningen og reduserte skatteinntekter.

Tjenestene har utarbeidet sine handlingsplaner. Målene er oppsummert nedenfor og skal legge grunnlaget for en balansert målstyring ifht økonomi, brukere, lokalsamfunn og medarbeidere.

Mål for økonomien

- Kommunale avgifter beregnes ut fra selvkostprinsippet
- Vi har god forvaltning og vedlikehold av bygg og anlegg
- Innføring av eiendomsskatt

Mål for brukere

- Rømskog skole har nulltoleranse for mobbing og er en mobbefri skole
- Elevundersøkelsen (elevenes arbeidsmiljø) viser at vi ligger over snittet for kommunegr.4, Østfold og landet
- Snitt stønads lengde for mottatt sosialhjelp er kortere enn 6 mnd
- Andel med sosialhjelp som hovedinntektskilde er under 50 %
- Sentralbordtelefonen besvares profesjonelt og imøtekommende før den har ringt 4 ganger
- Saksbehandlingsfristene overholdes
- Vi forebygger og iverksetter tiltak for å unngå sykehus- og sykehjemsinnleggelse
- Helse- og omsorgstjenestene dreies fra institusjonsbaserte til hjemmebaserte tjenester
- Vi låner ut 8,5 bøker pr innbygger
- Vi gir kulturskoletilbud til minst 25 % av barn og unge
- Ungdomsfabrikken er møtested for 50 % av elevene og gir mange aktivitetstilbud
- Det innføres system for brukermedvirkning og brukerundersøkelser

Mål for lokalsamfunnet

- Kommunestyrets vedtak om kommunereformen følges opp
- Ny arealdel i kommuneplan vedtas
- Rømskog markedsføres som en god bokommune
- Systematisk næringsutvikling
- Trafikksikkerheten økes ved å forlenge gang- og sykkelveien til Eidet
- Kommunale bygg får miljøvennlig oppvarming
- Fortsatt støtte til lokale kulturelle aktiviteter og initiativ
- Økt aktivitet i Frivilligsentralen
- Det gjennomføres tre skjenke- og salgskontroller pr år pr sted
- Bosetting og integrering av flyktninger
- Gjennomføre Stortingsvalg og Sametingsvalg med valgdeltakelse som sist

Mål for medarbeidere - HMS mål

- Sykefraværet er under 7 %
- Oppdatert HMS og IK system sikrer kvalitet i alle ledd
- Skolen har kun lærere med godkjent utdanning
- Stillingene for pedagogiske ledere i barnehagen er besatt av utdannende pedagoger
- Faglærte medarbeidere i alle stillinger innen pleie og omsorg
- Kompetanseutvikling på alle nivå
- Medarbeiderundersøkelsen bidrar til godt arbeidsmiljø

Revisjon av seniorpolitisk plan

Medarbeiderne medvirker gjennom AMU, administrasjonsutvalget, personalmøter og TV/VO-ordningene

Prioriteringer

I 2017 budsjettet er det foretatt følgende grep for å redusere driftsutgiftene/øke inntektene:

Pensjon-% reduseres fra 15 % til 14 %	kr	200 000
40 % barnehageassistent fra 1.8.17	kr	75 000
42 % stilling fra 1.1.17 kultur/oppvekst	kr	240 000
Budsjettetert utbytte	kr	500 000
Innføring av eiendomsskatt	kr	895 000

For å kunne opprettholde driften på dagens aktivitetsnivå og imøtekomme nye behov, foreslås det følgende endringer i rammene som vist i tabellen under.

Nettorammer	Ramme 2017 gjeldende ØP	Rådmannens forslag til endringer	Ramme 2017
Sentraladministrasjonen	7 406	+Drift eiendomsskattekontor	8 184
Oppvekst	14 102	-40 % stilling barnehage fra 1.8.17 Økte inntekter integreringstilskudd	13 497
Helse- og omsorg	20 123	Drift på dagens nivå Drift av KAD-plasser rus/psyk Bruk av kr 2 mill fond til helsehuset	18 493
NAV	677	Drift på dagens nivå	677
Barnevern	1 936	Drift på dagens nivå	1 936
Utvikling	6 492	Økte inntekter	6 315
Kirke og kultur	2 931	Reduksjoner foretatt i 2016	2 805
	53 667		51 907

Sentraladministrasjonen

Det er lagt inn utgifter til drift av eiendomsskattekontoret, og utgifter forbundet med takseringsarbeidet.

Oppvekst

Det er lagt inn økte inntekter; integreringstilskudd for de flyktninger som er bosatt i 2016. Fra 1.1.17 reduseres bemanningen med 22 % stilling. Fra 1.8. reduseres bemanningen i barnehagen med 40 % stilling.

Helse og omsorg

Rådmannen foreslår å øke helse- og omsorgstjenestens ramme med kr 270 000 for å unngå de kutt som ligger i forslag til handlingsplan og budsjett fra tjenesten.

Fra 1.1.17 har kommunen plikt til å tilby øyeblikkelig hjelp døgnplasser. Kjøp av kommunale akutt døgn (KAD) plasser er stipulert til kr 100 000. Det er videre lagt inn kr 2 mill fra ubundne disposisjonsfond til medfinansiering av Helsehuset på Bjørkelangen.

Utvikling

Tjenestoområde Utviklings ramme foreslås økt med kr 750 000 som er kommunens andel til finansiering av bredbåndsutbygging, samt kr 500 000 som er finansiering av bredbåndsutbyggingen i Trosterud fra bundet fond. Det legges også inn kr 1 700 000 til bagatellmessig støtte til drift av dagligvarebutikk.

Kirke og kultur

De reduksjoner som er foretatt i 2016 vil få helårsvirkning i 2017.

Ungdomsfabrikken trenger nye lokaler. Rømskog IL planlegger å bygge på sine lokaler på en slik måte at de kan tilby lokaler for Ungdomsfabrikkens aktiviteter. Det er foreslått kr 1 mill i tilskudd til tiltaket. Fra 1.1.17 reduseres bemanningen med 20 %.

Den norske kirke har ønsket kr 150 000 til vedlikehold av vinduer/tepper, men dette er det ikke funnet rom for i budsjettet.

Alternative kutt til politisk vurdering

Det er utarbeidet en oversikt over kutt som kan foretas uten alvorlige konsekvenser, men fire av tiltakene vil kunne innebære oppsigelser. Rådmannen har ikke lagt inn eller foreslått noen av disse tiltakene i sitt budsjettforslag.

		2017	2018
Ingen frukt og grønt i skolen	Ikke lovpålagt	35 000	35 000
Rømsjingen legges ned	Ikke lovpålagt	20 000	20 000
Økt brukerbetaling SFO	Ikke lovstridig	25 000	50 000
Støtte til politiske partier	Ikke lovpålagt	30 000	30 000
Fra 4-delt til 3-delt skole	Ikke lovpålagt	300 000	600 000
Kommunal skoleskyss	Ikke lovpålagt	150 000	300 000
4 uker sommerstengt barnehage/SFO	Ikke lovstridig	50 000	50 000
Redusert bemanning SFO	Ikke lovpålagt	50 000	100 000
Redusere åpningstid bibliotek til 1 dag	Vil kunne Innebære oppsigelse	75 000	100 000
Legge ned Ungdomsfabrikken	Vil kunne Innebære oppsigelse	120 000	145 000
Ingen koordinator Kurøen	Ikke lovpålagt	100 000	100 000
Ingen støtte til lag og foreninger	Ikke lovpålagt	120 000	120 000
Sum		1 065 000	1 625 000

Budsjettskjema 1B Drift

Nettorammer	2017	end2016	2017ØP	Regnskap 2015
Sentrale styringsorganer	8 184	7 228	7 406	7 829
Oppvekst	13 497	14 698	14 102	13 722
Helse- og omsorg	18 493	18 813	20 123	17 989
Barnevern	677	677	677	968
NAV	1 936	1 836	1 936	1 707
Utvikling	6 315	7 236	6 492	6 769
Kirke og kultur	2 805	2 951	2 931	2 784
Sum nettorammer	51 907	53 439	53 667	51 767
Bruk av fond	6 453	443	2 025	1 131
Sum	58 360	52 143	55 692	52 898

(tall i hele 1000)

7. KOSTRA-TALL

SSBs tall fra Kommunal og statlig rapportering (KOSTRA) viser hvordan kommunene prioriterer bruk av midler og hvor mye tjenester som produseres for disse midlene. Her vises noen nøkkeltall og sammenstillinger fra Kommunalrapports Kommunebarometer. Kommunegruppe 4 er den gruppen kommuner det er mest naturlig at Rømskog sammenlikner seg med.

Nettodriftsutgifter i kr	Rømskog 2015	Rømskog 2014	Kommunegr 4 2015	Østfold 2015	Landet -Oslo
Administrasjon/styring pr innbygger	12 568	12 518	9 685	3 665	4 266
Barnehage pr innbygger 6-15 år	123 062	114 629	138 681	123 688	130 606
Grunnskole pr innbygger 6-15 år	125 104	150 863	106 305	78 843	82 486
Barnevern pr innbygger 0-17 år	7 752	3 469	5 938	10 007	8 331
Sosialtj. pr innbygger 20-66 år	1 766	2 371	2 181	3 834	3 243
Pleie og omsorg pr innbygger 67år +	125 655	132 143	124 507	103 566	109 342
Kultur pr innbygger	3 463	4 685	2 192	1 516	1 991
Kommunehelsetjeneste pr innbygger	6 046	5 012	4 103	2 148	2 383
Eiendomsforvaltning pr innbygger	6 149	6 199	6 314	3 968	4 567

Kilde:ssb.no (hele tall i 1000)

Utgifter til administrasjon og politisk styring ligger høyt sammenliknet med andre.

Rømskog ligger ikke spesielt høyt på nettodriftsutgifter til barnehage pr innbygger 1-5 år sammenliknet med de andre kommunene i kommunegruppe 4. Det kan ha sammenheng med at barnehagens assistenter er ufaglærte. Nettodriftsutgifter grunnskole pr innb 6-15 år er redusert, men vi ligger fortsatt høyere enn sammenlignbare kommuner. Det kan ha sammenheng med utdanningsnivået og alderen på lærerstaben. Netto driftsutgifter til barnevern er økt, men det skyldes at en faktura fra Bufetat for 2014 er belastet 2015-regnskapet. Når det gjelder sosialtjenesten er nettodriftsutgifter synkende, den trenden ser ut til å fortsette i 2016. Nettodriftsutgifter til pleie- og omsorg pr innbygger 67+ er redusert, noe som er i tråd med satsningen «Borte bra, men hjemme best». Rømskog er blant de beste når det gjelder andel med fagutdanning i skole og pleie og omsorg, og sykehjemsdekningen er høy sammenliknet med omliggende kommuner. Tallene for kulturområdet viser en nedgang, noe som har sammenheng med reduksjon i stillinger i 2015. Vi ligger veldig høyt i fht Østfold på området kommunehelse pr innbygger, men på linje med sammenlignbare kommuner; kommunegruppe 4.

Kommunebarometeret (kilde: Kommunal Rapport)

	Rømskog	Aurskog-Høland	Marker
Plassering totalt	209	81	127
Uten hensyn til korrigert inntekt	164	190	235
Korrigert inntekt (100 = snitt)	110	91	92
Rangering korrigert inntekt	125	424	411
Er nøkkeltallene bedre eller dårligere enn korrigert inntektsnivå skulle tilsi?	Som forventet	Mye bedre	En god del bedre
Rangering i fylket	8	13	7
Rangering i kommunegruppa	7	14	7
Rangering innen hver enkelt sektor			
Grunnskole (20 % av totalen)		265	297
Eldreomsorg (20 %)	206	214	295
Barnevern (10 %)		65	185
Barnehage (10 %)	245	381	112
Helse (7,5 %)	212	345	325
Sosialtjeneste (7,5 %)		364	134
Kultur (2,5 %)	50	337	117
Økonomi (10 %)	31	32	234
Enhetskostnader (5 %)	Rømskog 340	Aurskog-Høland 4	Marker 12
Nærmiljø (2,5 %)			
Saksbehandling (2,5 %)	99	12	267
Vann, avløp og renovasjon (2,5 %)		211	31
GRUNNSKOLE			
UTDANNING: Andel lærere m/høyere utd. og pedagogisk utd., 1.-10. trinn (12,5 %)	86	82	82
TRIVSEL: 7. trinn, snitt siste fem år (5 %)	89	92	94
TRIVSEL: 10. trinn, siste fem år (5 %)		86	88
SPECIALUNDERVISNING: Andel elever med slik undervisning, snitt siste fire år (5 %)	6,7	6,4	7,6
LEKSEHJELP: Andel elever 1.-4. trinn som har leksehjelp (7,5 %)	19	23	16
SFO: Antall elever i SFO per avtalt årsverk (7,5 %)	19	25	24
ELDREOMSORG			
BEMANNING: Andel ansatte med fagutdanning (10 % vekt innen sektoren)	86	76	76
BEMANNING: Tid med lege og fysioterapeut på sykehjem (10 %)	0,98	0,87	0,87
BEMANNING: Årsverk av ergoterapeut og geriatrisk sykepleier per 1.000 innb. over 80 år (10 %)	0	8	0

PROFIL: Hvor stor andel av de over 80 år med tjenester, får den hjemme? (10 %)	72	71	70
TILSYN: Andel på sykehjem med tilsyn av lege (5 %)		69	67
TILSYN: Andel på sykehjem med tilsyn av tannpleier/tannlege (5 %)		62	63
DEMENTE: Andel plasser til demente, mot antall over 80 år på sykehjem (5 %)	57	29	39
ENEROM: Andel brukertilpasset enerom på sykehjem med bad/wc (5 %)	100	97	100
KORTTIDSPASSER: Gjennomsnittlig oppholdstid per plass, målt i dager (10 %)		12	29
SAMHANDLING: Antall døgn på sykehus for utskrivningsklare pasienter, per 10.000 innb. (5 %)	0	18	0
BEHOV: Andel av 67+ med bistand, som har stort omsorgsbehov (2,5 %)		6	
HELSETILSTAND: Dødelighet i prosent av landsgjennomsnittet (100 = snittet) (7,5 %)	73	104	101
TILBUD: Gjennomsnittlig antall timer praktisk bistand i hjemmet (2,5 %)	5,8	6,3	4,2
TILBUD: Gjennomsnittlig antall timer hjemmesykepleie (2,5 %)	0,8	2	2
TRYGGHET: Trygghetsalarm per 1.000 hjemmeboende eldre over 80 år (5 %)	18	32	27
BRUKERE: System for brukerundersøkelser i hjemmetjenesten/institusjon siste tre år (6 = topp) (5 %)	0	2	2
BARNEHAGE			
BEMANNING (KB): Oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager (20 % vekt i sektoren)	10 119	11 747	10 781
FAGUTDANNING (KB): Andel styrere og ledere med godkjent utdanning (20 %)	100	98	100
FAGUTDANNING (KB): Andel ansatte i kommunale barnehager med relevant utdanning (20 %)	25	36	38
AREAL (KB): Leke- og oppholdsareal per barn (10 %)	7,9	4,5	7,9
KJØNN: Andel ansatte som er menn (10 %)		6	3
MINORITETSSPRÅKLIGE: Andel av minoritetsspråklige barn som går i barnehage siste år (15 %)	60	65	100
MINORITETSSPRÅKLIGE: Andel av minoritetsspråklige barn som går i barnehage snitt siste fire år (5 %)		61	79

8. INTERKOMMUNALE LØSNINGER

Det er vedtatt interkommunal eierstrategi for selskap som Rømskog eier sammen med andre kommuner i Indre Østfold. Over 15 % av kommunens nettoutgifter brukes til å kjøpe tjenester. Kommunen har meldt seg ut av Mortenstua skole IKS og Indre Østfold Utvikling IKS fra 1.8.17.

Budsjetterte utgifter 2017:

Indre Østfold Kontrollutvalgssekretariat IKS	kr	62 791
Indre Østfold Kommunerevisjon IKS	kr	219 203
Indre Østfold Krisesenter IKS	kr	181 000
Mortenstua skole IKS	kr	17 000
Østfold Arkivselskap IKS	kr	60 000
Driftsassistansen i Østfold IKS	kr	50 000
Regionalpark Haldenkanalen/Utviklingsavtalen	kr	150 000
NRBR IKS	kr	580 000
ROAF IKS	kr	900 000
Kjøp fra kommuner	kr	5 900 000
Sum	kr	8 131 000

En fullstendig oversikt over interkommunale ordninger Rømskog kommune deltar i er vedlagt.

9. INVESTERINGER 2017

Se omtale av det enkelte prosjekt i økonomiplanen (s 16).

10. AVSLUTNING

Arbeidet med kommunesammenslåingen blir en ressurskrevende, men spennende prosess i 2017.

Økonomiplan 2017 - 2020 og budsjett 2017 fordrer en fortsatt nøktern og effektiv ressursbruk. Det er nødvendig å prioritere ressursbruken og utvikle nye løsninger for å få mest mulig og best mulig tjenester til innbyggerne for fellesskapets midler. Innspill fra brukerne er særdeles viktig i en slik prosess.

11.VEDLEGG

- Budsjettskjema 1A drift
- Budsjettskjema 2A investering
- Oversikt over interkommunale ordninger
- Tjenestenes forslag til Handlingsplan 2017
- Priser og avgifter 2017